

Redengevende omschrijving gemeentelijke monumentenlijst

Schout bij Nacht Doormansingel 16

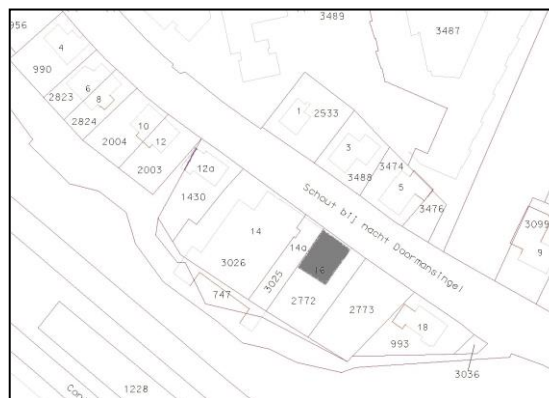
Monumentnummer : GM153

Straat : Schout bij Nacht Doormansingel
Huisnummer : 16
Toevoeging : --
Postcode : 6981 EB

Kadastrale aanduiding : Doesburg
Sectie : B
Nummer : 2772

Naam object : Wasserij IJsselstroom
Bouwjaar : ca. 1905
Bouwtijl : rationalisme
Architect : niet bekend
Oorspronkelijke functie : wasserij
Huidige functie : bedrijfsgebouw/woonhuis

Inventarisatie/beschrijving : dhr. J. Krijnen
Datum beschrijving : 09-02-2015
Datum aanwijzing : 29-09-2015

Situering

Bedrijfspannd gelegen aan de Schout bij Nacht Doormansingel aan de zuid-westzijde van de historische binnenstad van Doesburg. Het pand staat met de voorgevel direct aan het trottoir langs de straat. Aan de achterzijde grenst het perceel aan de Kempermansgracht.

Hoofdpzet

Voormalige fabriekspannd (wasserij) van twee bouwlagen en met plat dak. Het pand grens aan de rechterzijde aan de andere helft van het voormalige wasserijcomplex. Het pand heeft een begane grond en een eerste verdieping onder een plat dak. Rechts staat

tegen het pand een stenen garage. Het pand heeft geen zolder en is gedeeltelijk onderkelderd.

Historie

De Schout bij Nacht Doormansingel heette ter plaatse eerder Ooipoordijk en volgt het tracé van de middeleeuwse stadsomwalling, die ondanks latere aanpassingen in de Tachtigjarige Oorlog niet meer voldeed en na 1606 in opdracht van prins Maurits werd vervangen. Deze vestingwerken zijn in 1672 in opdracht van de Franse koning Lodewijk XIV geslecht en nadien niet meer hersteld. Ze werden vervangen door de Hoge en Lage Linies, die vanaf 1701 naar ontwerp van Menno van Coehoorn zijn aangelegd.

Rond het midden van de 18^e eeuw waren in het zuidwestelijk deel van de middeleeuwse stad tot achter de wallen diverse tuinen te vinden. Na afwaardering van Doesburg tot vesting 2^e klasse in 1854 verrezen geleidelijk huizen en bedrijfspanden op de wallen waaronder aan de Doormansingel. Deze ontwikkeling werd versneld na de algehele opheffing van de vesting Doesburg in 1923.

Beknopte bouwgeschiedenis

Het complex is in 1888 gesticht door Betjen Vervoort en Albert Barink.¹ De begane grond van het woonhuis aan de straat op nummer 14 zal nog uit deze periode dateren. De wasserij kreeg in 1903 een stoommachine, vermoedelijk is gelijktijdig of kort ervoor een nieuwe bedrijfshal gerealiseerd, maar het is onduidelijk of dat behouden is gebleven. In deze periode zijn tot 1920 in ieder geval het huidige pand op nummer 16 aan de singel en de bedrijfsvleugel langs de Bleekersgracht gerealiseerd. Rond 1930 zal nummer 14 aan de straat met een woonverdieping zijn opgehoogd en in 1938 werd de voorgevelindeling van nummer 16 veranderd.

De wasserij is achter nummer 14 in 1961 verbouwd en uitgebreid, hetgeen in 1978 nogmaals, langs de stadsgracht, gebeurde.

Na het faillissement van de wasserij in 1989 is in 1992 het voormalige wasserijgebouw op nummer 16 verbouwd tot meubelmakers werkplaats met bovenwoning.

Exterieur

Schout bij Nacht Doormansingel 16 heeft rondom bakstenen gevels in steens kruisverband gemetseld. De voorgevel is vier vensterassen breed en heeft in de tweede vensteras van links de entree gesitueerd. De entree en het venster rechts daarvan zijn beiden in 1938 rechts van de middenlijn van de vensteras geplaatst. Alle gevelopeningen hebben schuingemetselde rollagen als lekdorpel en worden ontlast met anderhalf steens strekse bogen. Ter hoogte van de strekken zijn gesmede staafankers toegepast.

De entree bestaat uit een deurkozijn met zogenaamde melkmeisjes en bovenlichten. De deur is voorzien van een enkel bossingpaneel dat in het midden drie kleine ruiten boven elkaar heeft. Zij- en bovenlichten zijn voorzien van gekleurd glas-in-lood in een geometrisch motief.

De vensters op de begane grond hebben draairamen en vaste bovenlichten. Deze zijn voorzien van gekleurd glas-in-lood in een geometrisch motief. De vensters op de verdieping hebben draairamen met roedenverdeling en twee ruitjes tegen het bovenkalf van de ramen.

¹ Arcx, bouwhistorische waarneming Schout bij Nacht Doormansingel 12a in Doesburg, Doesburg 2013 (rapport)

De gevel wordt rondom aan de bovenzijde afgesloten met een geprofileerde bakgoot op gesneden klossen, die op de hoeken wordt doorsneden met hoger opgemetselde penanten, bekroond met gecementeerde, koepelvormige elementen. Deze is linksachter in het verleden vervangen door een schoorsteen.

De gemetselde linker zijgevel is gelegen aan een parkeerplaats en zes vensterassen breed. Op de begane grond zijn de eerste twee gevelopeningen van rechts op vergelijkbare wijze vormgegeven als de vensters in de voorgevel. De linker van de twee is een gesloten houten deur met bovenlicht, voorzien van gekleurd glas-in-lood. Links van de deur is een dubbele wagendeur met kalf en bovenlicht opgenomen. De bovendorpel is gebogen en de opening wordt met een gemetselde, steens segmentboog ontlast. De dagkanten van de wagenopening zijn gecementeerd.

De drie linker vensterassen hebben op de begane grond ramen met gietijzeren roedenverdeling van vier ruiten breed en vier ruiten hoog. Twee vensters hebben elk twee draaiende onderramen. De bovenste rij ruiten zijn gevat in valramen. De vensters hebben schuin gemetselde rollagen als lekdorpels en worden ontlast met steens gemetselde segmentbogen.

De zes vensters op de eerste verdieping zijn vergelijkbaar uitgevoerd, echter zonder de valramen aan de bovenzijde. Verspreid over de gevel zijn ter hoogte van de vensterontlastingen gesmede staafankers toegepast. De gevel wordt met een geprofileerde bakgoot op geprofileerde klossen afgesloten.

De gemetselde achtergevel is net als de voorgevel vier vensterassen breed met in de gevelopeningen de zelfde gietijzeren vensters als in de zijgevel. De twee middelste openingen op de eerste verdieping zijn na 1992 naar onderen verlengd tot deuren die toegang geven tot het stalen balkon dat in dat jaar tegen de achtergevel is geplaatst. In de vensters in de linker travee zijn de stalen ramen draaiend uitgevoerd. De gevel wordt afgesloten met dezelfde bakgoot als in de voor- en zijgevel. De rechts van de twee opgemetselde gevelpenanten is als schoorsteen met betonnen dekplaat uitgevoerd.

Interieur

Het interieur van Schout bij Nacht Doormansingel 16 is niet bezocht.

Bouwdossiers

- 28-06-1938 Wijziging voorgevel van een wasserij (nr. 16)
- 06-12-1961 uitbreiden wasserij (nr. 14, rechterzijde)
- 03-07-1978 uitbreiden wasserij (nr. 14, achterzijde aan Bleekersgracht)
- 23-05-1989 verbouwen voorgevel wasserij IJsselstroom (nr.16, niet uitgevoerd)

Literatuur

Arcx, *Bouwhistorische waarneming Schout bij Nacht Doormansingel 12a in Doesburg*, februari 2013, rapport

Waardering

Het pand dateert uit het begin van de twintigste eeuw en is wat betreft verschijningsvorm, architectuur en in detail goed bewaard gebleven. Leidend voor de waardebeoordeling zijn de relatieve gaafheid van de architectuur, de herkenbaarheid van de bedrijfsmatige oorsprong en de ligging aan de straat.

Het pand Schout bij Nacht Doormansingel 16 is van belang voor de gemeente Doesburg vanwege de architectuurhistorische, stedenbouwkundige en cultuurhistorische waarde. Het huis is architectuurhistorisch van belang als voorbeeld van sobere bedrijfsmatige vormgeving uit het begin van de twintigste eeuw met verbijzonderde voorgevel aan de singel.

Het huis is stedenbouwkundig van belang vanwege de bijdrage aan de lokaal-topografische situatie en de ruimtelijke samenhang met de naastgelegen wasserij gebouw Schout bij Nacht Doormansingel 14.

Het huis is cultuurhistorisch van belang als bewaard gebleven voorbeeld van een kleinschalig fabrieksgebouw (wasserij) uit het begin van de twintigste eeuw.